

Andrzej Zbierski

Gdańsk - Wisłoujście

Informator Archeologiczny : badania 1, 328-330

1967

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

- 1/ Najstarsze osadnictwo na przebadanym odcinku Prawego (Głównego) Miasta w Gdańsku zaczęło się w okresie późnośredniowiecznym, który w nadmorskich miastach Pomorza, sięga początkami drugiej połowy XIII wieku,
- 2/ Fragmentaryczny charakter odkrytego materiału ruchomego, narazie nie pozwala na ustalenie ściślejszej chronologii. Najstarsze osadnictwo w tej części Prawego Miasta, mogło mieć także początek dopiero w pierwszej połowie XIV stulecia,
- 3/ Dokonane odkrycia sugerują konieczność przeprowadzenia dalszych systematycznych badań stanowiska oraz rozpatrzenia uzyskanych wyników na szerokim tle porównawczym miast nadbałtyckich z XIII-XIV wieku. Jest to szczególnie ważny postulat ze względu na niezakończoną dyskusję o początkach osadnictwa w Prawym Mieście w Gdańsku.

G D A Ń S K, - Wisłoujście

Zakład Archeologii Wielkopolski i Pomorza IHKM PAN w Gdańsku i Katedra Historii Architektury Polski Politechniki Gdańskiej

Badania prowadził dr Andrzej Zbierski, finansowała - Politechnika Gdańska.

Na stanowisku 12, w wykopie I, przeprowadzono systematyczne prace wykopaliskowe wokół dawnej latarni i twierdzy nadmorskiej.

a/. Wieża-latarnia została zbudowana z cegły, o wymiarach 30 x 14 x 17,5 cm, i posadowiona na wysoczyźnie wydmy (480 cm n.p.m.), leżącej przy ujściu Wisły do morza. Wieżę wzniesiono na bardzo płytkim fundamencie kamiennym, grub. 80-100 cm. Dla zapewnienia jej należytych warunków statycznych, wydmy, opadającą silnie w kierunku morza i Wisły, obudowano brukiem kamiennym i murem oporowym. Warstwa kulturowa znajduje się w piasku morskim i przedzielona jest dwiema warstwami pożarowymi i warstwą gruzu gotyckiego. Znaleziony ruchomy materiał archeologiczny składa się z ułamków ceramiki nowożytniej i późnośredniowiecznej (niektóre fragmenty mogą także występować już w drugiej połowie XII w), fragmentów cegieł i dachówek gotyckich, kości zwierzęcych, muszli ślimaków morskich oraz żelaznych gwoździ i okuć.

b/. Fundamenty fortu carré-twierdzy zostały zbudowane jako jednorazowe założenie, z cegły holenderskiej o wym. 24 x 12 x 5 cm. W czterech odsadzkach sięgały one od 375 cm n.p.m. do -20 cm p.m. W fundamenty została wbudowana studnia o średnicy zewnętrznej 145 cm, a także sklepienie łukowe - być może nad przejściem do przystani wodnej nad Wisłą.

Z dotychczasowych badań można wyciągnąć następujące wnioski:

1/ Specyfika nośności piasku morskiego wydmy, na której zbudowano XV-wieczną wieżę-latarnię i twierdzę, pozwoliła na wykonanie płytkiego fundamentu, jednocześnie jednak nakazywała zastosowanie bruków kamiennych i muru oporowego dla umocnienia wydmy.

2/ Zastosowanie metody archeologicznej obaliło dotychczasowe poglądy badaczy niemieckich: F.Hoeniga, K.Hoburga i G.Köhlera, którzy sądzili, że wieniec twierdzy powstał jedno-

ozeńnie z latarnią-wieżą w 1482 r. Prace wykopaliskowe pozwalają datować założenie wieńca na połowę XVI wieku.

G O L U B - D O B R Z Y Ń

Pracownia Archeologiczno-
Konserwatorska PKZ w Warsza-
wie

Badania prowadził mgr Krzysztof Nowiński, finansował -
WKZ w Bydgoszczy.

Badania miały na celu uchwycenie gotyckich murów i zabudo-
wań przedzamcza znanych ze źródeł ikonograficznych np. planu
zamku Dahlberga z XVII wieku. Odkryto prawdopodobnie narożnik
murów obronnych przedzamcza od strony zachodniej oraz fragmenty
cegłanych gotyckich murów, przypuszczalnie o przeznaczeniu gos-
podarozym.

Liczenie wystąpiła ceramika siwa z XIV - XV wieku, podobna
do mazowieckiej z tego okresu. Z zabytków metalowych znalezi-
no gwoździe żelazne i fragmenty okuć. Ponadto duże ilości kaf-
li z XIV w.

W trakcie dalszych badań przewiduje się pokrycie terenu
przedzamcza i zamku wykopami oraz siecią płytkich wierceń trak-
towanych jako wstępne rozpoznanie terenu. Projektuje się prze-
prowadzenie wykopów przecinających fosę. Na terenie zamku ist-
nieje szansa odkrycia śladów grodu wcześniejszego od zamku.

G O Ź D Ź I E N O W E,
pow. Białobrzegi

patrz wczesne średniowiecze